

HOMILIA VIII.

Respondetur nonnullis quaestionibus circa mysterium circumcisionis, et impositionem sacrosancti nominis Iesu.

Instituti mei non est in hac homilia Theologicis satisfacere difficultatibus, quae in scholis tractantur, quoniam iam de illis peculiaribus disputationes in meis quaestionibus selectis, quod institui auxiliante Deo super universam Theologiam, quatuor voluminibus divisam, in lucem proferentur: et ideo tantummodo nunc eas perstringam, quae divini Verbi concionatoribus aptiores esse videbantur. Quarum prima sit. Unde, et quando circumcisio accepit originem? Respondeo, sicut ex Genesi constat, ab Abrahamo coepisse, cum esset aetas suae nonaginta et novem annorum, peculiari eius rei a Deo imposito praecepto, cui ipse, et posteritas eius obedire tenerentur: *Circumcidetur*, inquit, *ex vobis omne masculinum*, etc. Statimque se circumcidit sanctus senex Abraham, et cum ipso tota eius familia, quoniam reformato capite, membra etiam, et uxores, filii, et servi corriguntur. Et quamvis, ut scribit Cyprianus, Gentiles hanc circumcisionis caeremoniam iriderent, quod eis nimis rigida, ac saeva videretur, non enim raro continebat mori propter circumcisionem, imprudenter tamen id censebant: quippe sicut crudelitati non est tribuendum, pulcherrimae arboris ramum, ut magis illa crescat, amputari, vel digitum unum, ut reliquo corpori quaeratur sanitas, abscondi; ita quoque crudele non est, particulam carnis resecari, ut spiritus salvus fiat, et anima hominis morte liberetur aeterna. Et quamvis verum sit, potuisse Deum ad hoc ipsam salutis aeternae remedium aliam invenire caeremoniam suaviorem, elegit tamen hanc, tam propter varias mysticas eius significationes, quam ut circumcisionem cum baptismo comparantes, manifeste cognoscamus Evangelicae legis severitatem: siquidem quod olim praestabat saevius cultus circumcisionis, nunc multo cumulatius, et benignius aqua baptismatis cum debita forma verborum impartitur.

Secunda quaestio est, numquid praeter Hebraeorum circumcisionem, aliae quoque nationes usque circumcisio fuerint, et an Hebraei primi omnium circumcidi coeperint? Sanctus Hieronymus (in *Hieremiam*) testatur, Aegyptios, Ammonitas, et Sarcenorum reges solitos fuisse circumcidi, idemque affirmat Diodorus, qui addit hanc eam caeremoniam usque Trogloditas, cuius sententiae Hierodotus assensit. Nec obstant hae veritatis Hieremias verba, scribens: *Omnes gentes habent praecipuum*, id est, non circumciduntur; nam, ut explicat Hieronymus, dicere voluit, maiorem gentium partem non circumcidi, sicut dicere solentur, quando in aliqua civitate plurimi sunt usurarii, omnes hic usurarii sunt, significando his verbis, multos, non tamen omnes esse in ea civitate usurarios. Quae

veritas expositionis ex eodem Hieremias loco manifesto colligitur, quandoquidem eius tempore multi alii praeter Hebraeos erant circumcisi, ut ex his verbis constat: *Visitabo super omnem, qui circumcisum habet praecipuum, et super Aegyptum, et Iudam, et super Edom, et Itumaeos*. Quaestioni autem interroganti: Utrum Hebraei ante omnes gentes circumcisionem usurpaverint, respondet Celsus, quem refert Origenes (in *lib. contra ipsum composito*), per haec verba: *Non ideo sanctiores sunt ceteris Iudaei, quia circumciduntur, hoc enim priores fecerunt Colchi, et Aegyptii*. Sed addendum est his verbis Origenis, quod tempore, quo apud Hebraeos viguit circumcisio, nulla alia gentium respectiva usa fuit circumcisione: siquidem, ut antiqui Patres docent, et praesertim s. Irenaeus (cont. *haeres. lib. 4. cap. 30*), Chrysostomus (super *Genes. hom. 4*), et Ioannes Damascenus (lib. 4. *fidei c. 26*), circumcisio fuit a Deo instituta, ut Israelitae hoc signo ab aliis gentibus discernerentur, sen ut legitur apud Chrysostomum, ut ab aliis nationibus sequestrentur: quae verba satis indicant, circumcisionem ab aliis gentibus non usurpata.

Tertia quaestio ut tractetur, duo supponenda sunt. Primum est, circumcisionem ante octavam diem fieri non licuisse per legem, ut constat ex Genesi (c. 17): *Infans octavo die circumcidetur in vobis*. Alterum est, quod teste Augustino patres antiqui circumcisionem utebantur pro baptismo: *Circumcisionem*, ait ille, *Patres nostri pro baptismo habebant*. Nam ut s. Bernardus (serm. 2. *Assumption.*), Hugo Victorinus (lib. 1. *de sacram.*), et Papa Innocentius Tertius affirmant, per circumcisionem olim peccatum originale remittebatur, quidvis sit de modo, quo id causabat. His ita praemisissis, dubium est, si antequam octavus dies adesset, infanti mortis immineret periculum, quoniam remedio antiqui Patres ad spirituale regenerationem uterentur. Communis Theologorum sententia respondet, idem adhiberi solitum, quod in lege naturae, videlicet parentum fidem de venturo Messia expressam per aliquod sacrificium, vel signum, quod sensibus perciperetur; quae fidei protestatio idem est, quod circumcisio praestabat, et non secus, ac si circumcisi fuissent, salvi fiebant. Quod si post factam huiusmodi caeremoniam, qua venturi Messiae fidem proferebantur, convalescere contingebat, circumcidi non exsuebantur, ut eo signo a gentibus distinguerentur. Quomodo nunc in lege gratiae, quamvis sanctissima Virgo Christi Mater baptismatis non egebat, ut se peccato originali expiaret, quod nunquam contraxit; ratione tamen divini praecipii baptismi indigni, quoniam praecipuum de suscipiendo baptismo fuerat omnibus impositum, et per baptismum tanquam patet ad reliqua sacramenta, illaque signati, tanquam characterem proprio, fideles sequestrantur ab infidelibus.

Quarta quaestio percontatur, quomodo, si praecipuum circumcisionis erat indispensabile, Israelitae annorum quadraginta spatio per desertam pererrantes circumcisionem intermisserunt? Rupertus (in *com. in Iosue*) respondet fuisse, pa-

trum inobedientiam, immo, quod plus est, sanctus Augustinus (g. 6. *sup. Iosue*) eidem adhaeret: communis autem Patrum sententia est, omissionem illam circumcisionis per annos quadraginta fuisse Dei dispensatione permissam, idque Patres aini hoc nixi fundamento, quoniam Israelitae non erant eo tempore gentibus, aut aliis nationibus commisti, et consequenter non egebant signo, quo ab aliis dividerentur. Huc etiam accedit, quoniam si ad iter agendum semper esse in procinctu debebant, ituri statim quocumque illos praevia nubis lux duceret, gravissimum erat incommodum, et impedimentum ad viam peragendam, si circumciderentur. Quam sententiam Ioannes Damascenus (lib. 4. *fidei cap. 26*), Theodoretus (super *Iosue*), et Nicolaus Lyra sequuntur. Quibus rationibus, et auctoritatibus addere quoque possumus, Moysen tam grave peccatum annorum quadraginta spatio commissum nequaquam dissimulatum, si illa circumcisionis intermissio culpabilis fuisset.

Quinta quaestio sit, quae ad Christi circumcisionem propius accedit, ubinam ille fuerit circumcisus? Cui dubio satisfaciens s. Epiphanius (haeres. 2), ait Bethlehem, ubi fuerat natus, fuisse quoque circumcisum. Hilarius (Ps. 118) autem in templo id factum esse contendit. Mihi magis placet Epiphanius sententia: parentes enim infantem non deferebant in templum, usque ad diem, quo mater purificabatur, neque ipsa templum ingredi poterat, donec purificationis tempus advenisset. Mater autem Christi diligentissima fuit legi observatrix, quae cum circumcisioni interfuerit, ut Patres communiter sentiunt, evidenter colligimus consequentia, non in templo, sed ut verisimilius censet Epiphanius, in Bethlehem factam Christi circumcisionem.

Sexta quaestio est, quis circumciderit Christum? Ad cuius dubii satisfactionem statuo, ut notat Abulensis (sup. *Iosue*), circumcisionis ministrum non fuisse certum, sicut inferitur (ex c. 4. *Exodi*, et ex *cap. 1. lib. 1. Machab.*), ubi legitur a multis matribus proprios filios impune fuisse circumcisos. Et quamvis circumcisione existente in veteri lege praestantissimo omnium sacramento, videri possit, eius administrationem ad sacerdotes pertinuisse, nullus tamen in sacris literis locus est, qui nos id cogat asserere; unde non convenit, ut a nobis haec necessitas certi ministri praecipuo circumcisions imponatur. Hieronymus in parvulo quodam tractatu, et doctissimus Optatus Maximus, Christianum censet a Iosepho circumcisum; Bernardum vero putasse, sanctissimam Virginem hoc funetam officio, contendunt nonnulli, eo quod dicat: *Virgo Christum genuit, lactavit, et octavo die circumcidit*. Itaque sicut olim Siphora non timuit filium suum circumcidere, quemadmodum in Exodo narratur, ut praecipuum Dei satisfaceret; sic etiam Virgo sacratissima multo minus exhorruit filium suum circumcidere, quem etiam sacrificare non dubitasset, si Deus ei, tanquam olim Abrahamo, id praecipisset. Nec desunt auctores, qui censent a matribus maiori ex parte solitos circumcidi filios, quoniam cum natura pia, et

animo sint teneriores, circumcisionem, quo blandius, et suavius poterant administrari, resocantem tantulam particulam, quantum satis esset ad ritum, et legem satisfactionem. Id autem non dubium est a Virgine praestitum, quae filii sui illam particulam, tanquam sacratissimi corporis Christi reliquias pretiosissimas semper asservavit.

Septima quaestio, an Christus resurgens ablata sibi in circumcisione praepulsi partem receperit? Sed ut universalior sit haec quaestio, interrogo prius, numquid Christus, quando resurrexit, effusum sanguinem tam in circumcisione, quam in cruce ita recuperavit, et resumpsit, ut nec guttula una in spinis, vel in sudario, seu in aliis eius reliquiis remanserit? S. Thomas (3. p. q. 54. a. 2) ait, Christi sanguinem, qui Mautuae, et alii in locis ostenditur, non esse sanguinem verum, et naturalem, qui fuit in Christi corpore, sed a Salvatoris sanctissima quadam imagine cum miraculo fluxisse: quam sententiam s. Athanasius, ut refertur (in *septima Synodo act. 4*), pariter amplectitur. Quamobrem nonnulli doctores his testimoniis inintentes non admittunt aliquam nunc esse aeternam suae carnis particulam, vel sanguinis guttulam; unde aiunt, illud sanguinem, qui apparet in eius spinis, et in sudario, non esse verum sanguinem, sed relictum illae a sanguine colore. Atamen hoc altimum bonae philosophiae consentaneum non est; nam cum color accedens sit, non poterat de uno in aliud migrare subiectum: quare si illic sanguinis color mansit, pariter etiam mansit substantia, quae illius coloris erat subiectum. Duplici modo possumus hunc difficultati satisfacere. Primum est, si ponamus ante oculos Papae Bii II. extravagantem, quam ille anno millesimo quadringentesimo sexagesimo primo vulgavit, ubi censet non contradicere fidei veritati, qui dicit relictam a Christo in terris aliquam sui sanguinis partem ad suae passionis memoriam excitandam, et reverentiam fidelibus inferendam, sicut a Silvestro (in *Ros. aur. c. 3*) refertur. Iuxta cuius doctrinae tenorem fatentur non pauci nullum esse inconveniens, neque a veritate alienum, credere particulam, quae in circumcisione ablata Christo fuit, nunc adhuc reperiri: quam s. Bonaventura in Basilica Lateranensi Romae custodiri scripsit. Innocentius quoque III. (in *lib. de mysteriis Missae*) refert, hanc particulam ab Angelo fuisse delatam ad Carolum Magnum, qui postea sub Carolo Calvo inde Romam ad Lateranensem Ecclesiam translata fuit, et posita ad Sancta sanctorum, quae propter reliquiarum, quae ibi sunt, multitudinem, ita vocatur. In revelationibus etiam s. Birgittae legitur, Virginem Matrem revelasse sanctae Birgittae particulam illam usque ad mortem a se diligenter conservatam, et illam instante morte s. Ioanni Evangelistae datam; quae in hunc usque diem, traditione communis id etiam persuadente, in eo quem dixi Lateranensis Basilicae loco custoditur. Quamvis alii veritas vult, tempore exiit Urbis sub Clemente VII. raptam a quibusdam militibus, et in oppido Stabii asportatam. Nec

adversatur huic traditioni veritas catholica, qua credimus Christum resurrexisse integrum, et omnibus partibus undequaque perfectum: ad id enim satis est resurrexisse cum his partibus quae ad perfectionem, et integritatem sui corporis pertinebant, inter quas annumerari non potest propter minimam eius quantitatem particula praepatii, quae ei in circumcissione fuit ablata: nec quaevis alia sanguinis gutta, maxime si erat ex sanguine nutriente. Hinc infero, sanguinem, quem ex Christi vulneribus in cruce pendens manantem a Virgine sanctissima, et Ioanne vase collectum tradit Nicephorus, ab eodem Christo a mortuis resurgente fuisse resumptum, tanquam partem sanctissimae humanitatis integram, et notabilis quantitatis. Idem quoque dicendum de sanguine, quem sudavit orans, supposito, quod ille sudor fuerit vere sanguineus, ut communis opinio Patrum contra Euthymium, et Theophylactum arbitratur. Ego tamen s. Thomae (3. p. q. 54. a. 2) doctrinam loco superiori secutus, et s. Bonaventurae (in 4. dist. 12), et Theophylacti (in Lucam) assentiens, nec non sententiam ab omnibus magis receptam amplexus, aio, ad perfectionem, et integritatem corporis Christi pertinuisse, habere particulam illam instauratam, et integram cum omni perfectione, qua illam Spiritus sanctus a principio formaverat: hoc enim verba s. Thomae significant loco citato, ubi loquens de partibus integralibus corporis Christi, inquit: *Omnia ista fuere in corpore Christi resurgens absque omni diminutione*. Perspicuum autem est, si Christo deesset illa particula, aliquam in eo nunc esse corporis diminutionem. Praeterea si loquens Christus de praedestinalis dixit (Luc. 21): *Capillus de capite vestro non peribit*, quod cum illis forent a mortuis excitandi: dubium mihi non est, Christum cum integritate ablatae sibi particulae resurrexisse. Nec propterea falsam s. Birgittae revelationem indicare, vel Romanam traditionem debemus habere suspectam, qua docetur, et communiter creditur, in Ecclesia Lateranensi asservari. Id enim duobus modis tueri possumus. Primus desumitur ex supplemento Gabrielis (in 4), ubi ait peculiari miraculo illam praepatii particulam in corpore Christi esse nunc animatam, et in Ecclesia Lateranensi anima, et vita carentem. Secundus modus, et planior hanc sententiam defendendi sumit pro fundamento doctrinam s. Augustini (in Enchir. c. 30. et in lib. 22. de Civit. Dei). Ait ergo Augustinus, ad veritatem resurrectionis eiusdem corporis non esse necessarium, ut omnes eius partes habeant eandem, quam antea, materiam, siquidem variatio huius vel alterius particulae, corpus, et eius praecipuas partes, quoad substantiam, non variat, aut mutat. Hac igitur fundatus doctrina, illam in Christo particulam dico fuisse integre restitutam, non quidem eandem numero, quae ei fuit in circumcissione abscessa, quandoquidem in Ecclesia Lateranensi, ut dixi, custoditur, sed aliam, quae illius defectum suppleat: sicut etiam necessario faciendum erat aliquod supplementum, quamvis eademmet,

quae illi ablata erat, restitueretur: nam cum habere non posset eadem particula totam illam quantitatem, quam nutritione, et augmento postea receperat, si Christo non fuisset ablata, necessario totus ille defectus per aliam materiam supplendus erat.

Oclava quaestio, utrum cultro, quo Christus fuit circumcisus, ferreus esset, aut lapideus. Sanctus Thomas (3. p. q. 7. a. 3), et Hugo Victorinus (lib. 1. de Sacr. p. 12. c. 2), et s. Iustinus Martyr (in dialog. contra Tryph.), aiunt non fuisse praecipuum, ut cultro lapideo fieret circumcisio, sed incepisse, quando Deus post annos quadraginta in desertis consumptos, praecipit Iosue, ut omnes lapideo cultro circumciderentur: sic enim legimus Deum ei dixisse (Iosue c. 5): *Fac tibi cultros lapideos, et circumcide filios Israel*. Hinc patet fuisse penes Virginis Matris arbitrium, Christum Filium suum circumcidere cultro lapideo, vel ferreo; quem autem illa elegerit, videtur incertum. Bernardus (serm. 1. de circumcis.) sentit Christum lapideo cultro fuisse circumcisum: *Non repulit Christum cultrum lapideum*. Augustinus etiam similiter (lib. 2. c. 3. de gratia) ait: *Petra erat Christus, unde circumcisionis cultellus petrinus fuit*. Quod etiam Beda, Aymon, et Magister sententiarum (lib. 4. dist. 1) confirmant. De Sephora quoque in sacris litteris scriptum est, fuisse lapideo cultro filium ab ipsa circumcisum: quae Sephorae circumcisio cum figura extiterit eius circumcisionis, quam in Christo sanctissima eius Mater exercuit, idem sentire, ac dicere de Christi circumcissione consensum rationi est. Verisimile tamen plurimum mihi est, si ferreus culter ad pueros minori cum dolore circumcidendos aptior erit, praenimio Virginis amore, et miseratione erga Filium suum accepturam fuisse instrumentum, quo minus Christi caro laederetur, et dolor minor ei posset inferri.

Nona quaestio, cur in circumcissione nomen infantulo imponeretur. Beda (sup. Lucam) respondet, hanc consuetudinem inde fluxisse, quoniam quando Deus Abraham praecipit circumcissionem, et nomen quoque mutavit: prius enim vocabatur Abram, idest pater excelsus, et postea iubente Deo, nominatus filium Abraham, id est pater multarum gentium. Possumus quoque dicere in octavo die nomen puero dari, quoniam praeter barbaros Atlantes, qui ut refert Plinius (lib. 5. c. 8), liberis suis nomen non imponebant, quorum consuetudinem nonnulli alii amplexi sunt, de quibus mentionem facit Solinus (c. 94), reliquae omnes nationes peculiarem ea de die curam semper habuerunt: nam ut scribit Aristoteles (in libro de historia animalium c. 12), sua aetate pueris septimo die nomen imponebatur, et Pharaechus ait (in suis Emblematis). Romanos nomina feminis octavo die, et viris nono indere fuisse solitos: et Alexander ab Alexandro idem ab Atheniensibus decimo die fieri consuevisse (testatur. Hebraei ergo ab ea politico usu non alieni, nomina filiis suis octavo die imponebant, quoniam medio sacramento circumcisionis, cum octavo die spiritualiter regenerarentur, conveniens erat, tunc nomen quoque acci-

pere novum, quod internam animae renovationem in circumcissione susceptam testificaretur.

Decima quaestio, quis primus sanctum nomen Iesu promociavit, postquam ab angelo fuerat caeculis delatum? Respondeo, quamvis de hac re nihil sit certum, verisimilius esse, sanctissimam Virginem, ut prima omnium hoc sacrum nomen audivit ab eo angeli, sibi dicentis: *Vocabis nomen eius Iesum*, primam quo-

que fuisse, quae illud protulerit, et nominaverit. Nec est a ratione alienum, si credamus accidisse, dum Canticum, *Magnificat anima mea etc.* recitabat: nam ubi nostra vulgata legit: *Ezulavit spiritus meus in Deo salutari meo*, alii transferunt, quod exemplari Hebraeo valde convenit: *Ezulavit spiritus meus in Deo Iesu meo*; cui sit honor, et gloria in saecula saeculorum. Amen.